

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternoliju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179 in „Via della caserma 60“

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo pod naslovom: Viktor Dolenc v Gorici. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina znižuje, ako se oglase pri uredništvu.

Glasilo slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Natečje.

V poprejšnjih časih so mislili, da se imajo po šolah učiti le otroci viših stanov in trdili so, naj ljudstvo ostane nevedno, ker je potem lažje vladati. Zares je bilo to primerno temnim časom, v katerih so privilegirani stanovni ljudstvo zatirali, v katerih so bili ti stanovni gospodarji, ljudstvo pa uboga čeda. Ali časi se spreminjajo, in človeštvo napreduje, poprej kaj počasi, zdaj hitro, v kakem obziru še prenašlo n. pr. v najdihal vojaškega orožja. Ako pa sosedje napredujejo, bogatijo in si znajo pomagati v vsakem slučaju, mi pa ostajamo pri starem orodju ali orožju, pri stari nevednosti, tedaj obožavamo in konečno moramo poginuti. Saj je znano iz privatnega življenja, da so od inteligentnega bogataša v tem ali drugem obziru odvisni sosedje. Tudi je znano, da sta med državami meč in moč posledna razsodba, da je med narodi malo pravičnosti. Zato velja v novejših časih drugo načelo, namreč to, da se ima poduk kolikor le mogoče širiti med ves narod primerne raznim stanovom. Kolikor mogoče naj se tedaj vsak razum vere uči saj pisati, čitati, računati, naj se uči svojega jezika in naj začneja prav misliti ker je to temelj daljnemu poduku. Ta daljni poduk pa mora biti raznovrsten, in za to nimajo narodi več samih gimnazij, kakor poprej, ampak osnovali so tudi realke, tehnične učilnice za trgovstvo, za rokodelstvo in kmetijstvo. Kaj potreben, da v prvi vrsti je potreben napredek v kmetijstvu. Denimo, da je ena sama občina zboljšala svoja vina tako, da prodaja kvinč po 40 do 50 gld.

Koliko bi obogatela dežela ko bi vse občine v tej razmeri napredovale? Postavimo, da bi planinarstva samo po vsem Tolminkem se tako zboljšala, kakor napredujejo Polubinec, gotovo bi dobiček na tisuče več znašal gospodarjem in deželni prid. Prav tako je velika dobrota če se obrtnija razvija, in nasledki obojega razvoja so, da imajo po tem trgovci dosti dela in živo trgovino. Vse to pa bogati narod od leta do leta več, zlasti če tudi učeni možje znanstveno podpirajo tako delovanje s preiskavami in znanjstvi. Da je pa vse to mogoče, treba je raznovrstnih in dobrih šol teoretičnih in praktičnih.

Prav iz te potrebe, da se poduk kolikor mogoče razširi v ves narod, pri nas v vse narode, sledi samo po

sebi, da mora podučni jezik narodni jezik biti, kajti le tako je mogoče učencem nizkih v višjih šolah temeljito, hitro in oziroma lahko se učiti in zares napredovati. Ker je pa to znotraj narodom še boljše trebno, nego drugim, morajo prav ti še ostrejše na to gledati, da se tujščina v šole ne vrine kot podučni jezik, tudi v višje šole ne.

Kedor drugače trdi, noče občne omike temveč želi, da bi narodi še zaostajali v znanostih in v napredku, on je tedaj neprijatelj narodov in dotične države, katera ne more močna biti, če so državljani ali razni njoni narodi nevedni, vbogi in nemarni, ali če se počasi ali napredujejo. Kakor čuti celi život, kedar boloha le en ud telesa, tako trpi vsa država če je en njen del zane-marjen, če ne more naravno se razvijati in je zatiran.

To so sicer resnice, ki občno veljajo, le pri nas Slovanih v Avstriji ne morejo se vkoreniniti, in nasprotniki imajo razne izgovore zlasti za nas Slovence.

Sliši se ugovarjati, da je nam jako potreben nemški jezik, ker ne pridemo s slovensko daleč, in bi morali doma ostajati Slovenci, ki ne znajo drugače nego samo slovensko govoriti. Nu, mi vsi priznavamo, da nam je nemščina v znanstvenem obziru potrebna; toda mi smo po postavi svobodni in imamo sami odločevati, koliko in kako se je hočemo naučiti, vsakako varhov ne potrebujemo. Nikdar pa se ne sme zaradi potrebe kaknega tujega jezika naravna prava pot poduka in odgicje zapustiti, nar manj pa v ljudske šole ta jezik vrivati, ali celo narod potujčevati. Kakor so zdaj naše šole osnovane, se pa narod germanizuje. Poglejte naše mladenče, ki iz šol stopijo, pogledajte veliko večino gospode. Vsi ti znajo nemški jezik bolje nego slovenski, vsi mislijo le v nemškem jeziku, in kedar pišejo, so sicer besede slovenske, ali duh pisave je nemški, in še to jim je težavno. Vrh tega je njih duša tako popačena, da jim je malo mar narodu, nekateri ga celo sovražijo. Kaka zamore biti bodočnost in osoda takega naroda, in koliko velja tolažba: „Mi stari se ne moremo več učiti jezika, mladina že vse popravi.“

Poglejmo izmed te mladine samo naše mlade profesorje in juriste. Stopivši iz šol morajo prvi vedno nemško podučevati in drugi v uradih na Primorskem celo italjanščino se učiti, in med seboj se pogovarjaje večinoma govorijo nemško ali laško. Tako se vedno vrtimo v kolobaru in tako se vleče greh zoper narodnost z bole-

znijo vred od rodu do rodu. Tužna nam majka Slava!

Kaj puhal je pa gori emenjeni nagib, da ne moremo Slovenci le slovensko govoreči daleč po svetu hoditi. No, to je jako čudno. Pred vsem mora vsak narod skrbeti za se, za svoje življenje in za domačijo, in zato morajo šole in uradnje narodne biti. V drugo vrsto spada še le skrb za tiste, ki dom zapustijo. Pa kaj malo jih je izmed nas prisiljenih po tujem svetu kruha iskati, saj ve vsak, da imamo premalo domačih juristov, zdravnikov, učenih rudarjev in gozdnarjev, da imamo premalo slovenskih rokodelcev in trgovcev, premalo domačih tvornic in celo kmetije se pritožujejo, da premanjkujeta delalcev. Po tem takim je doma dovolj služeb, in kedor ima talent, pridno naj se nauči to ali ono, da izpodrinemo tujce, ki pri nas obogatijo in hočejo potem nam gospodovati.

Denimo pa, da bi imeli zares preveč učene gospode, dobrih rokodelcev izurjenih delalcev i. t. d. Kje nek bi ti službe dobivali? Na Nemškem in Italjanskem gotovo ne, ker je vseh teh zdaj v tako obilnem številu, da silijo v druge dežele, posebno k nam Slovence. Dobivali bi jih na Hrvaškem, v Srbiji, na Ogrskem v Rusiji, sploh pri bratih Slovanih proti izhodu, kamor že zdaj naši ljudje hodijo. Kedor pa dobro slovensko zna, hitro se nauči drugih slovenskih jezikov. Tudi vidimo v Gorici, Trstu, pri vojaci i. t. d., da se naši fantje in dekline po praktični poti v 6 do 12 mesecih italjanskega ali nemškega jezika prav dobro naučijo za vsakdanjo potrebo. Prav zato nij treba otrok v ljudski šoli mučiti z tujščino, temveč naj učitelji na to gledajo, da se otroci temeljito učijo drugih predmetov. Kedor jo v teh dobro podučeni, in je izurjen rokodelcev, delavec, trgovec i. t. d., službo dobi tudi na tujem, kjer gledajo v prvi vrsti na izurjenost v delu, a ne na jezike, če jih ne zahteva posebna služba. n. p. trgovskega korespondenta, natakarka v velikih mestih i. t. d.

Pisali smo o tem toliko, ker so nezdrave razmere in naši nasprotniki naš narod zapeljali in oslepili tako, da sam krivo sodi svoj poklic in svojo nalogo. Ali mi moramo popolnoma se zdravit, pogumno tirjati, kar nam tiče, pa neprestano se učiti. Smejajo se sicer hudobni centralisti češ, da nijnamo ne profesorjev, više šole, ne knjig za šolske potrebe. To pa nij res, prvih je zadosti in vsako leto jih je več, vsi ti so zmožni, slovensko predavati. Saj so nekateri to že pokazali v ra-

LISTEK.

Denar. Njegova raba in zloraba.

Bolje je iti spat brez večerje, nego vstati z dolgovi.

Angielska narodna prislovice.

Doktor Johnson pravi, da so dolгови, napravljeni v mladosti, poguba pozneje zrelejše starosti. Njegove besede je vredno tukaj postaviti: „Ne navadite se“, pravi on, „smatrati dolg le za nevšečnost, kajti po ne dolgem bode se prepričali, da je dolg prava nadloga. Uboštvo ne dovoljuje dobrega storiti in zaradi njega ne more se kljubovati fizičnemu in moralnemu zlu, kteremu se je treba izogibati z vsemi mogočimi pripomočki. Prva skrb Vam bodi toraj, da ne bode nikdar komu kaj dolžni. Odločite, da nečete biti siromaki i zatega delj potrošite manje, nego imate. Ubožnost je velika neprijateljica človeške sreče: ona uničuje za gotovo svobodo. Premožnost nij samo podlaga utajbe (miru), temveč je tudi podlaga dobrotljivosti. Kdor pomoči potrebuje, ne more drugim pomagati.“

Neobhodno potrebno je za vsacega, da pregleduje in da vodi sam vse svoje opravke, ter da pelje na drobno račun o svojih prihodih in razhodih. Da se uporabi nekaj domače aritmetike, bode prav koristno in uspešno. Pamet zahteva, da svoje življenje tako uravnava, da manje potrošimo kakor zaslužimo. To je pa mogoče doseči le z rednim življenjem. Vojvoda Wellington je vodil točen račun o vsem denarju, kterega je prijemal in tro-

šil. „V dolžnost si nalagam“, rekel je večkrat Gleigh-u, „da plačujem sam svoje račune, in svetujem vsem, naj tudi tako delajo.“ V poprejšnjih časih sem imel navado naročiti to opravilo svojemu zanesljivemu služabniku, ali ščasoma sem opustil to slabo navado, ko sem namreč necega dne v svoje veliko začudenje dobil v izplačilo stare račune od dveh in več let. Služabnik neizplačavši mojih računov je špekuliral z mojim denarjem. Govoreči o dolgovich, izrazil se je isuivojvo tako-le: Dolgovi napravijo človeka sužnjega. Večkrat sem poskusil, kaj se pravi potrebovati denarjev, ali vendar nijsem nikdar si kaj vdolžil.“ Znano je sploh, da tudi Washington je baš tako pazil sam na vse svoje opravke, kakor Wellington. On nij se sramoval pregledavati najmenjše stroške svoje hiše, kajti on je hotel živeti pošteno po svojih sredstvih tudi takrat, ko je bil najvišji dostojanstvenik, namreč predsednik združenih severo-amerikanskih držav.

Admiral Jervis, grof Šentvincentski pripoveduje o raznih bojih svoje mladosti, navaja tudi svoj sklep: ne dolžiti si nikdar nič več. „Moj otec“ tako pripoveduje on, „imel je veliko družino in le malo sreče. Ko sem zapustil njegovo hišo, izročil mi je dvajset lir strlin. Družega nijsem od njega dobil. Po večletnem službovanju pri marini, pošljem na-nj menjico za dvajset lir strlin s prošnjo, da bi jo prihvatil (akceptiral), ali on mi jo je vrnil s prosvedom (protestom). To, me je tako uklonulo, da sem sklenil, nikdar več nobene menjice potegniti, če ne bi bil prepričan, da se bode izplačala. To sem tudi držal. Nemudoma sem premenil svoje življenje, zapustil sem mizo častnikov, živel sem sam za-se, zadovoljeval sem se s porcijoni navadnimi, kteri so

se dobivali na brodu; pral in popravil sem si svojima rokama svojo obleko; par hlač sem si sam sošil s platnom moje postelje i tako sem si toliko prištedil, da sem menjico izplačal in svoje poštenje zopet pridobil. Od onih dob sem vedno skrbel živeti po svojih prihodcih.“

Najviše vredi za mladost, da dobro začne. Začenjate dobro, in navada storiti kaj dobrega vam bode v kratkem tako lahka, kakor navada storiti kaj slabega. Kedor prav začne, je že na pol dela, pravi star pregovor. Nij malo nadejnih mladeničev, ki so si sami prouzročili nepopravljivo škodo z enim samim krivim korakom v začetku svojega življenja. Drugi pa, dosti slabši na umu, so postali srečni, ker so dobro začeli in pošteno naprej živeli. Dober začetek je, tako rečeno, zatek (ara), obljuba in zagotovilo, srečnega končnega uspeha. Dosti njih je, ki ne živijo, temuč le životarijo. Njih življenje je za-nje sama nadloga, za druge pa uzrok vedne tuže in žalosti, in vendar ti ljudje bi bili zamogli nositi čelo svoje visoko in vedno napredovati, ako bi bili začeli in v resnici tudi nadaljevali prav in dobro delati.

Nahaja se, žalibog, na svetu dosti ljudi, ki nijso tako potrpežljivi, da bi zamogli počakati na uspeh in ki ne znajo biti s tem zadovoljni, da bi tako začeli delati, kakor so začeli delati njih očetje. Oni hočejo tam začeti, kjer so njih očetje svsčili, in mislijo uživati plodove obrtnosti, če prav nijso za spravljenje istih plodov ničesar storili. Med ljudmi srednje vrste je posebno težna očitna potrošiti vse svoje prihodke in potrošiti celo še več. Taki ljudje se zaljubijo v življenje, kterega posledice so strašno nevarne človeškemu društvu. Roditelji

znih šolah v Gorici, in celo taki, ki so dvomili o svoji zmožnosti, toda kmalo so se izurili.

Kar se tiče knjig za šole, je to naj manjša skrb, naj važnejše so že pripravljene v rokopisih, nekatere celo so tiskane. Denimo pa, da jih ne bi bilo, no, potem naj vlada jih priskrbi, kakor skrbi za nemške šolske knjige, to je njena dolžnost, in zmožnih pisateljev uže dobi.

Mi pa ne zahtevamo narodnih šol in narodnega razvoja samo za-se, temuč tudi zaradi Avstrije. Mi Slovenci bivamo v važni deželi na skrajni meji in prav zato moramo biti razvit, krepak, svoboden narod, kateri se zaveda svoje naloge in je pripravljen se žrtovati v potrebi.

Dopisi.

iz Gorice dne 20. julija. (Izv. dop.) („Slavec“)—Slavci po naših dobravah uže čedalje redkeje pojejo, le tu pa tam še kateri tužno zagučo, in dolgo ne bo, da se bodo počasi ravnali na odhod v gorkeje kraje, kamor izpeljejo srečno odgojeno mlado družinico. Zima priklama, ptičke spodi. Vsakemu je milo po slavčevem petji. A ložeje je bomo pogrešali zdaj, ko si je med nami gnedo sosidal „Slavec“, katerega ne prepodi najostrejša zima, čegar družina se bode verno držala domačih tal.—S 1. julijem je pevsko društvo „Slavec“ od vlade pripoznano. Koj bode začelo delovati za prekrasno svojo stvar. Uže zdaj se veselimo tiste ure, ko bode iz katic sto gerl zadonela slavska pesen.—Narodna navdušenost, katera je bila uzplamtela vsled mnogih taborjev, čedalje bolj pojema in ugaša, pogubljivi indiferentizem pada na naše terge in vasi; pazljivemu opazovalcu naših razmer se ne morejo odtagniti te žalostne prikazni. Zato mora vsak rodoljub radostno pozdraviti novo pevsko društvo, katero bode gojilo umetnost, širiló narodni ponos in blagodejno edinilo razcepljene stranke na polji, ki je vsakemu pristopno. V umetnosti in ljubezni do domovja bomo pač vsi edini! Dvignimo toraj to društvo z vsó resnostjo in ljubeznijo na noge, podpirajmo je možato vsi brez razločka stanú, in v kratkem času postane ponos našej pokrajini in celej Sloveniji. Več bode koristil „Slavec“ narodni ideji, kakor vsa druga politična društva. Pevci iz raznih krajev, združeni v pevsko kolo, bodo najzanesljivejša garda, kateri se bodo morala udati še takó oterpnjena serca. Roduju bi, urno pristopajte k društvu! Pevci so uže pokazali v ojo navdušenost za društvo, katero želijo videti evoče in slavno. Od ustavnikov bode toraj največ odvisno, ali bode zagotovljen društvu krepak obstanek. Začetek je dober in nas navdaja z najboljšo nado. Iz vseh stanov so se uže oglasili ustanovniki in so dali takó lep izgled vsem rodoljubom. Neizvenljivo slavo Vam, gospodje, kateri boste dičili prvo stran društvene „zlate knjige“! Posnemajte je vsi, kateri morete kaj žertvovati za narod in umetnost. Posebno podpornik je lehkó vsak, ki je le količkaj gmotno na dobrem. Nađejam se, da bodo čestiti g.g. duhovni većinomá pristopili k „Slavcu“. Nihče nam ne bode zameril, če rečemo, da je to kolikor toliko tudi njihova dolžnost, kajti pevci po vaseh in terjih z veseljem sodelujejo pri cerkvenih opravilih; s toliko večó ljubeznijo bodo slavili cerkvene praznike, ko bodo videli, da čest. duhovščina podpira pevsko društvo. In vodstvo društveno si bode tudi prizadevalo blažiti pri raznih pevskih oddelkih cerkveno petje, ako bodo gg. cerkveni predstojniki zvesta podpora društvu.

hočejo napraviti iz svojih sinov ne toliko oseb dobro izrejenih, temuč toliko milordov (bogatačev), in večkrat se dogodi, da napravijo iz njih same pokveke. V tem se navadi mladež na lepe obleke, na preobilnost, na veselice, na veselje sploh, ki ne more biti nikdar podlaga pravega plemenitega moškega značaja.

Sveč je v resnici plen slavohepnosti, saj na videz hočejo biti vsi gospodje. To slavohepnost in navideznost hočejo ljudje obdržati če tudi na škodo poštenosti. Kdor nij bogat, hoče, da se saj dozdeva in misli, da je bogat. Njmajo poguma, da bi polagoma se v življenju svojem brigali in napredovali, niso zadovoljni s položajem, v kateri se je bogu uzvidelo jih postaviti, ampak hočejo živeti po modi in tako kakor bogatini. Koliko nesreč, koliko pogube, koliko nadloge zaraja se in izhaja iz tega pohlepa po časti in iz te navideznosti, nij treba popisavati. Nevarni nasledki pokazujejo se na tisoč načinov: v nesramnih goljujih, ktere so doprinesli možje, ki imajo sicer dovolj poguma biti nepošteni, ki pa njmajo poguma saj na videz pokazati se kot reveži. Pokojni sir Karol Napier poslovilši se od indijske vojske (armade) je sicer predržno, ali pošteno ravnal, ko je razglasil za dnevni red krepak prosved proti zapravljenemu življenju mladih častnikov, ki so ticali v nesramnih dolgovi. — V tem imenitnem razglasu pravi Karol Napier: „Poštenje je nerazdružljivo od značaja pravega možaka. Lokati šampanjec, pivo, prebadati konje in ne plačati jih, so dejanja goljufov, a ne poštenjakov.“ In zares ljudje, ki so za svoje življenje več potrošili, nego so iznašali njih prihodi, ljudje, ktere so lastni služabniki pred sodnikom tožili zastran golgov napravljenih za izredne oplačnosti, zamogli so sicer

Ve pa, gospè, gospodičine in dekleta, o j ne zamej rito vnetemu pevcu, če se prederzne šepniti Vam nekaj na uho: kaj ne, da nam napravite lepo zastavo? Kakó bomo ponosni na njo, kakó častno jo čemo nositi dano nam iz Vaših belih rok. Pa saj Vas uže vidim, kakó skrivnostno stikate nežne glavice. Hvala!

iz Nabrežine, 16. maleda srpana. (Izv. dop.) Dovolite mi malo prostora za naše domače zadeve. Večkrat čitam v Soči rasprave o razdelitvi občinskih zemljišč, ktere se mi prav dopadajo. Tudi mi v Nabrežini smo uže dvakrat razdelili občinska posestva, a še zdaj ne vemo, pri čem smo.

Prva razdelitev vršila se je leta 1859 in kakor se dobro spominjam je tistikrat starešinstvo sklenilo in se je napravil zapisnik, na paglaji katerega je tudi tedajšni župan, gospod Tomaž Gruden, občinarjem javno razjasnil predno se je začelo pri razdelitvi navadno srežkanje, da noben občinar ne sme prodati svojega dela, ako bi se pa našel na kakšnem delu (parceli) kamnolom, (java) mora dotičnik tisti del sopet odstopiti občini, katera ga odškoduje z drugim delom, na drugem mestu. Prešlo leto pa se je zgodilo, da so nekateri občinarji prodali njihove deleže kot lome za lepe tisoče in županstvo je molčalo. Nekateri srenjski odborniki so to reč prinesli v sejo starešinstva, pa vse zastoj. Tako se žalibog skoro povsod zanemarjajo javna opravila iz nevednosti, nenatančnosti in sploh za to, ker nijmo zreli za samoupravo.— Druga razdelitev pa je bila lansko leto. Ker je starešinstvo tudi veljavno sklenilo in se zapisnikom zatrdilo, da tisti, ki bode svoj delež prodal, bode moral plačati globe 50 gold in ker so nekateri reveži, za prav veliko potrebo prodali svoje deleže, da si namreč popravijo pohištva, jih zdaj županstvo hudo preganja in jim žuga, da morajo precej plačati 50 gld. globe, dasiravno o morda delež le za 60 gld. prodali.— Kar se je poprej preveč skozi prste gledalo, se zdaj prastro postopa, županstvo je molčalo poprej, ko bi bilo lahko tisoče dobilo, zdaj pa je energično za malenkosti. Sicer pa bi bilo boljše, da bi se županstvo na poslopja onih intabuliralo za 50 gold. in na plačilo čakalo, ker precej plačati tako ne bočó mogli.

Prešlo zimo sem tudi zapazil, da naši ljudje brezvestno drevesa izkopujejo, namesto da bi jih sadili; ali nij to žalostno? Če se pomisli, koliko časa je treba na pustem Krasu predno eno drevesce izrase, mora se pač obžalovati razdelitev zemljišč mej take ljudi, ki pokončajo drevesa, mej tem ko se ves svet poteguje za pogozdovanje Krasa. Ako bode z razdelitvijo zemljišč na Krasu povsod tako napredovalo pogozdovanje, kakor pri nas, ako bo namreč smel vsak gospodar svoje drevo sekati, kakor mu ljubo in ako se ne bo stavila velika kazen za vsako posekano koristno drevo, bo Kras sešoa še bolj gola rebra kazal, kakor dozdej. Pri pogozdovanju Krasa je torej treba osire policije ali energičnega vladnega nadzorstva, ker drugače ne bo uspeha.

iz Ljubljane 18. julija. (Dr. Vincenc Klun č. — Hrvatje v Ljubljani.—Abiturienti učiteljske pripravnice v Ljubljani.) Pozvedeli ste gotovo uže po družih listih in tudi po „Slov. Narodu“, da je umrl narodna izdajica, dvorni svetnik dr. Klun. „Slov. Narod“ in „Tagblatt“ ljubljanski sta mu napisala vsak po svoje nekrológ, temu bi jaz dodal le nekoliko opazk. Da je dr. Klun prišel kdaj do mesta državnega poslanca, to je edon prvaških grehov, iz časov narodnega absolutizma, kakor jih je mnogo. Klun ni veljal pri nemšku-

biti častniki vsled svojih diplomov, ali poštnjaci nijso bili. Navada biti vedno prezadolžen, napravi ljudi take, da niso zmožni imeti poštenih čutov. Nij zadosti, da se zna častnik hrabro bojevati: to zamore storiti tudi pes bulldog; ali drži pa on zadano besedo? plača li svoje dolgove? To so nekteri znaki poštenja, ktere je nastojal sir Karol Napier uvesti se svojim dnevnim redom. On je hotel, da so vsi častniki taki, kakoršen je bil glasoviti Baiardo: brez strahu in madeža.

Mladeneč, ki se giblje v človeškem društvu, in ki hoče v njem napredovati, mora se varovati skušnjav. Skušnjavam se najberže izogne s krepkim sklepom in krepó besedo: nočem. On se mora precej odločiti, kajti mladost je, kakor ženska, če misli, zgubljena. Popolno znanje človeka nahaja se v onih besedah gospodnje molitve: „ne skušaj nas.“ Skušnjava spravi mladence vselej v pogibelj, in če on enkrat skušnjava podležje, zgublja se v njem više in više moč kljubovati skušnjavam. Ako on pa prvo skušnjava junaški zmaga, prvi njegov sklep se ukrepi in učvrsti in ako se ta sklep večkrat ponovi, postane za-nj navada. V takih navadah, ako so se upotrebile v pravem času, je prava moč protiviti se zlu. Dobre navade so toraj većinomá podlaga moralnega moškega obnašanja.

Hugo Miller pripoveduje, kako ga je sklep še mladostnih let obvaroval one velike skušnjave, ktere naj navadno delalci podlegajo. Navada je bila v lomu, kjer je on delal, da se je popilo od časa do časa kako čašico duhovitih žičin (likerov). Nečega dne popije tudi on dve čašici močnega whisky-a. Domu prišedši začel je prebirati njemu priljubljene bukve: „Okusi Bahovi“. Listi knjige in njene črke mu začno pred očmi

tarskej stranki prav nič. V mestnem zboru so mu očitno ravno isti „Tagblattovi“ možje, ki so ga kot izdajico začeli hvaliti, očitali, da je v mestnem arhivu, kterege je pregledoval, listine kra del, in narodni mestni zastopnik g. Horak ga je nasproti nemškutarškim mestnim odbornikom, ki so ga napadali, branil s tem, da jih je pozival na dokaze in jim očital, da je maločastno napadati nenazočega, ki ne more braniti svoje časti.

Ko je bil izvoljen Klun prvokrat v deželni zbor, je na rotovžu v pričó mestnega odbora, mnogo mestjanov in stolnega kapiteljna obljubil, da bode zmirom se držal narodne stranke. Ko pa je prišlo k drugi volitvi po razpuščenju deželnega zbora, in sta v ljubljanskem mestu dr. Toman in dr. Klun propadla, takrat ko je bilo njih oba treba voliti v kupčijskej zbornici, bilo je mnogo glasov uže proti Klunu, ali narodni vsegamogočni absolutizem naših bivših edino odločilnih prvakov je prevladal, in Klun je bil izvoljen v kupčijskej zbornici. Precej ko je prišel v državni zbor, je odpadel od narodne stranke, ni se zmenil za nezaupnico Kranjske kupčijske zbornice, ne za mnenje slovenskih časnikov. Nemškutarji pa so ga z veseljem sprejeli kot moža njihove stranke, in pri prihodnjih volitvah ga je volilo, akoravno z veliko opozicijo, veliko posestvo v deželni zbor. Tako se niso sramovali nemškutarji voliti moža, kterege je narodna stranka odbacnila in kteremu so sami javno tatvino očitali, kot svojega zastopnika. „Tagblatt“, bože g. Dežman, v nekrológu povdarja, da Klun je dobil takrat največje zasluge, ko so ga slovenski listi začeli zaradi njegove ustavovernosti napadati.

(Misli si morda Dežman: Tako zaslugo imam tudi jaz.)

Mi pa vprašamo, kakšne zasluge pa je imel takrat, ko ste ga vi napadali zaradi tatvine? Et meminisse juvat! g. Dežman! Da je bil Klun literarično delaven, je res; opomniti je pa tudi treba, da je Klun prodal mnogo taje robe za svojo. Tako pripoveduje še danes kustos kranjskega zgodovinskega društva, g. Jelovšek, vsakemu, kteri boče slišat! da je Klun mnogo od njega spisanih člankov priobčil pod svojim imenom, kar mu stari mož do zdaj še pozabil nij. Toliko v namen, da se pri umrlemu g. Klunu za prihodnje čase v pravični meri razdeli solnce in senca!—Za sprejem naših bratov Hrvatov v Ljubljani in na Biedu se delajo velike priprave. Sestavil se je poseben odbor, ki bode vse potrebno priskerbel. Mi mislimo, da se bodo tega narodnega shoda udeležila tudi slovenska društva z vsih pokrajin, da postane slavnost res veličastna. Ljubljanske prebivalce pa bi naj slavstveni odbor povabil, da okinčajo narodujaki svoje hiše in okna z narodnimi slovenskimi zastavami, da tako pokažejo, da je Ljubljana po svojim prebivalstvu še većinomá slovenska.

Naj slavstveni odbor napravi v tej zadevi oklic na prebivalce ljubljanskega mesta in siguren naj bode, da bode na slavnostni dan viuralo po belej Ljubljani na tisoče slovenskih zastav z poslopij in oken narodnjakov. Pokažimo Hrvatom, da akoravno imamo većinomá nemškutarški mestni zastop, je Ljubljana vendar še bela — narodna slovenska Ljubljana! — Godne preskušnje na ljubljanskem učiteljskem izobraževališči so se v obče s prav dobrim vspehom izvršile. „Tagblatt“ se pristavlja, da so abiturienti „politisch sehr gemässigte Männer!“ No, to radi verjemo, ali da bi bili, kakor „Tagblatt“ misli, že velikonemci in nemškutarji, tega ne moremo vrjeti. Vsaj niso odobrvali, pri njih odhodnici, ko je počel neki abiturient peti: „Wacht am Rhein,“ kajti z silo so petje te pesmi, kot Slovenci ustavili. Prav tako!

mrgoleti in precej se je spomnil, da nij razumel, kar je bral. „Spoznal sem precej“, pravi on, „da sem doprinesel poniževalno dejanje in zarudel sem od sramote. Če prav nisem bil v tacem ugodnem položaju, da bi kaj pametnega odločiti mogel, sem vendar sklenol, da nebočem nikdar več pil duhovitih žičin; in z božjo pomočjo ostal sem mož svoje besede.“ Taki in enaki sklepi so večkrat odločilni za življenje kacega moža ter odločijo že v naprej njegov značaj in način in smer njegovega delovanja in njegove pridnosti. In ta stena, ob kteri bi se bil Miller gotovo razrušil in razbil, če bi ne bil uporabil za časa vse svoje duševne moči, je ena tistih sten, ktere se morajo vsi in v mladosti in v poznejši starosti izogibati. Pijanstvo je naj grša, naj podležja in naj škodljivejša skušnjava, ktereje zamore biti mladina potrjena. Sir Walter Scott pravi: „od vseh strastij zamore pijanstvo najmenje se družiti s človeško vgladnostjo“. A ne samo vgladnostjo in velikostjo človeško ne zamore se pijanstvo družiti, ono se ne more tudi družiti ne z pametnim gospodarstvom, ne s pristojnostjo, ne še zdravjem in ne s poštenim življenjem. Kedar ne more mladeneč pijače zmerno piti, naj se je uzdrži. To pa še nij vse. Mladeneč mora na-se gledati, on mora učiti se sam sebe spoznavati. Čem bolj bode sam sebe spoznal, tem razborniši, sprevidniši in ponižneši on bo in tem menje bode se poveril v svoje lastne moči. Najboljši nauk je tisti, kteri se polagoma pridobi s kljubovanjem proti malim skušnjavam.

(Dalje prihodnjic.)

Iz Zagreba 19. julyja (Izv. dop.) (Volitve na Hrvaškom.) Nove volitve v sabor trojedine kraljevine so tukaj na površji dnevnih vprašanj. Koder trije ali več glave skupaj stikajo, naj je na ulici ali v gostilni, povsod slišiš, če se količkaj za to brigas, o kandidatih in protikandidatih, o večji ali manjši nadi, da ta ali oni prodero. Prav glasno ali razburjeno nij to razgovarjanje in posvetovanje, mariveč se zdi, da hočejo stranke mirno pa z vso mogočo previdnostjo druga drugo izpodrivati.—Ie kedar se snidejo na volišči, tam se vname tudi živ, glasan boj, tam prikipi želja po zmagi do očitne strasti, koje nij mogoče več brzdati. Taka razburjena volitev je bila v preteklem tednu v Karlovcu, kder ste se merili vladna in opozicijska stranka; prva je imela Türk-a za svojega kandidata, druga pa vrlega Siseškega odvetnika dra. Makaneč-a. Kdor bere poročila o tej volitvi v vladnih organih, bo menil, da se je vladna stranka kaj malo potrudila za svojega kandidata in bo obsodil skoro kot razuzdane volilce nasprotnega kandidata in navdušeno množico, koja ga nij samo povsod upremljala, ampak prav dejansko na svojih ramenih nosila. Velikanski plakati so na uličnih voglih priporočali kandidata obeh strank, tribojne zastave so vihrale po mestu, v katerem je ljudstvo rojilo, kakor v kakem čebelnjaku, iskreni govori so švigali pred volitvijo, pogostoma pretrgani od gromovitih živoklicev. Razburjeni valovi so se še le nekoliko vtolažili, ko je volitva pričela. Ker se je okolo Dra. Makaneč-a veliko večja ljudstvena množica zbirala in potiskala nego okrog vladnega kandidata bilo je občno mnenje, da zmaga opozicija katera se je menda tudi sama na zmago zanašala. A vlada nij pred volitvo križem držala rok, ona je vporabila ves svoj upliv in je segnila tudi do drugih, ne prav poštenih sredstev, do podkupovanja. Jako zanesljivi možje me zagotavljajo, da so volivci celo do petdeset for. dobili za svoj glas;—pa kako previdno! pol petdeset aka pred in pol po volitvi. Lisice nij lahko drugi pot prevariti.

Prvi glas je pal za Türk-a in to je bil „malum omen“—po tem je ostal vladni kandidat vselej z nekoliko glasovi od spredaj, a razloček je bil od početka do konca tako majhen, da sme opozicija po vsej pravici trditi da je nje kandidat slavno propal, namreč sé 125 glasovi zoper 134, koje je dobil vladni Türk. Po končani volitvi je Dr. Makaneč se svojimi privrženci mirno in dostojno zapustil volišče. Danes mi je bilo čast videti ga in govoriti z njimi v Zagrebu. Mlad, šibek, temnokodrast, živoski mož, sreduje rasti in jako simpatičnega obraza, govori gladko in prepričevalno; vsak, kedor z njim občuje, je prepričan, da so njegove besede resničen izraz tega, kar v sreču čuti. Sicer imajo omikani Hrvatje večinoma lep dar gladkega govora. Tega sem se danes prepričal pri „zastanaku“ (posvetovanju), kojega so imeli privrženci opozicije v Zagrebu v hotelu „Pri avstrijskem caru“, zaradi postopanja pri bodočih volitvah. Tega posvetovanja so se deležili samo povabljeni zastopniki opop. stranke iz raznih strani Hrvatske; jaz sem bil slučajno kot ptuj gost povabljen, in sem prav hvaležen za odlično uljudnost g. vabitelja, ker me je ta seja jako zanimala. Bilo je navzočnih okoli 30 gospodov, kateri so v lepem redu, pa v gladki hrvaščini poročali vsak od svoje strani o razmerah gledé bodočih volitev. Iz vsega sem posnel, da bode vlada gotovo vse sile naperjala za svoje kandidate, da vtigne pa pri vsem tem opozicija s prav dostojno manjšino zastopana biti v saboru. Volitveno gibanje je sploh zadosta živahno in kaže, da je narod izbujen in vnet za svoje pravice. Samo poročila iz hrvatskega Primorja so bila kolikor toliko neugodna v tem oziru, ker so razodevala, da se tam ljudstvo v obče malo briga, za volitve, da je nekoliko otrpnjeno, da se po tem takem do zadnjega trenutka ne more vedeti, katera stranke kandidat ima kaj nade, da prodero—in zadnjič, da se tudi uplivni, merodajni možje, odtezajo kandidaturi, da se je celo branijo.

Po končanih teh poročilih odbral, se je odsek 6 udov, kateri imra še danes sestavi volitveni program ali prav za prav proklam opozicije do volivev. Kakor mi je g. Dr. Makaneč ravno pred odhodom iz Zagreba povedal, združili ste se obe opozicijski stranki, to je okrajna Makanečeva in pravna Starčevićeva, gléde volitev v nekako federativno zvezo, da bode namreč ohraneč vsaka svoja načela druga drugo pri volitvah podpirala, kakor bode v posameznih kotarih večja nada, da zmaga kandidat te ali one stranke—glasni namen jima je, da bode opozicija dostojno zastopana v saboru in da si pridobi če dalje več terena po deželi. To je pač vse hvalevredna sloga v nevarnosti.—

Še nekaj moram tukaj povedati, kar mi je pri posvetovanju prav posebno dopalo. Ko je bil namreč govor o sredstvih, ki naj bi se vporabila pri volitvah v dosego zmage, poudarjal je Dr. Makaneč odločno in za njim drugi, naj bodo ta sredstva vseskozi poštena in naj se v ta namen ničesar ne skuša, kar bi vtgnilo ljudstvo demobilizirati in stranko omadeževati. To je prav; s takimi načeli bode opozicija polagoma, a sigurno napredovala in kar si pridobi, to bode stalno in zanesljivo.

Politični pregled.

V Gorici 22 julyja.

Sopet sta se sešla v Ischlu 16. t. m. dva cesarja: naš in nemški. — Naš cesar je po Franco-

ski vojski zdaj uže drugikrat nemškega cesarja pozdravil na avstrijski zemlji. — Vidi se iz vsega, da nemška politika, z vso močjo meri na prijateljstvo in dobre razmere z Avstrijo, in da Bismark z vso njemu prirojeno enerzijo goji zvezo treh cesarjev; to se tudi vsaki dan čita v listih, ki izhajajo sicer v Avstriji, pa so v službi Bismarkovi.— Nova Preša in še drugi dunajski listi se bolj potezajo za omenjeno Bismarku potrebno zvezo, kakor menda Bismark sam. — Kaj pa, ko bi ti obiski ne imeli tacega pomena, kakor jim ga dajejo ustavoverni listi? Kaj ko bi ta navidezna prijateljnost bila le krinka za dalje segajoče plane? — Kateri avstrijski patrijot si more misliti, da se interesi Avstrije in dinastije habsburške težijo v Beroiini? — To naj le ustavoverci neumnežem na steno malajo. — A mi ne moremo verjeti, da je dinastija avstrijska pozabila Sadavo. Vsled tako naravnega položaja, nij skoro dvomiti, da v kljub vsem shodom Bismark in prevzetni Nemci ne bodo dolgo strahovali vso Evropo.—

V Brnu še zdaj nij vlada potolažila delalcev in še zdaj nij prišlo do nobene poravnave mej temi in fabrikanti.—Delalci se drže popolnoma mirno; mnogo pa jih je odšlo iz Brna v druge kraje, kar fabrikantom ne more biti ugodno. Hud previr se je vnel v Pragi mej nemškimi profesorji in mestništvom, vsled česar sta jo potegnili dva profesorja sopet nazaj v „rajh“. — Srečno pot! — Zanjima so hoteli še drugi nemški profesorji popustiti Avstrijo, kar ne bi bilo ravno velika nesreča; pa minister Stremajer jih je ustavil ter jim dal zadoščenje. To se ve, kaj bi bil rekel Bismark!—

Na Hrvatskem so uže začela volitve; v Karlovcu, kder je bil dr. Makaneč zmerom skoro enoglasno voljen, je ta pot izvrstni narodnjak padel in je proti njemu zmagal nek bogataš Türk. — Sliši se, da je vladno narodna stranka proti Makaneču, celo z denarom dela in se torej posluževala takih sredstev, kakor Rauhijanci. Obžalovanja vredno, če resnično. Vse pa kaže, da narodna opozicija s to volitvijo vendar brže kaj pridobi, kakor pa zgubi.

V Hrvatskem Primorju so volilci napravili demonstracijo proti Karlovcu; volilci prvega okraja primorskega v Bakru so slovesno proklica i Makanca za svojega kandidata in kandidata narodne večine, dosedajnega poslanca dr. Derencino iz Reke, pa siloma iztirali iz sobe, kder so zborovali.

Na Francozkem, se je v narodni skupščini Gambetta sprl z ministrom Buffetom, ker je z. anji rekel, da se še bolj boji radikalcev, nego Bonapartistov.—Vsled tega se nekateri sopet bojé, da bo republikanska stranka trpela škodo.

Narodna skupščina je sprejela postavo o javnih oblastih, ki daje predsedniku veliko moči. Dasi-ravno so mislili republikanci uže zdaj doseči razpust skupščine, se jim vendar nij posrečilo in sprejet je bil le predlog, da se skupščina odloži do novembra.—

V Srbiji so uže začele volitve za skupščino; knez se nekda hoče porazumeti z omladino in tako pomiriti vse stranke.—

Hrcogovinski uporniki imajo nekda avstrijske zastave in buje se čujejo mej njimi klici: „Živio“ kralj hrvatski, Franjo Josip I. Upornikov menda Turki ne morejo ukrotiti; poslali so zdaj mnogo vojakov na mesto.—Sicer pa je up izoliran in se ne širi čez cele okraje. Vendar pa se od črnogorske meje in iz Albanije poroča o bitkah s Turci. Iz vsega se vidi, da je jutrovo pitanje močno zrelo.

Razne vesti.

(Prvi občni zbor „Slavcev“). Podpisani odbor vlijudno vabi 29. t. m. vse ude pavskega društva „Slavcev“ v občni zbor, ki se začne točno ob 11. uri predpoldne v dvorani goriške čitalnice. Dnevni red: 1. Poročilo osnovalnega odbora, 2. Predlogi osnovalnega odbora gledé nakupa društvu naj potrebnih rečij, 3. Kje in kedaj naj se napravi prva koncertna beseda? 4. Razgovarjanje o darilih (§. 18 dr. pr.), 5. Volitev odbora (§. 11 dr. pr.), 6. Posamezni nasveti.

Osnovni odbor.*)

(Učiteljske deželne konference) bodo letos v Gorici 12. in v Poreču 4. oktobra. Ob enem bodo v

* Na povabilih poverjenikom doposlanih naj se pomota, ki se je vrnila gléde doneka ustanovnikov, radi tako popraviti: ustanovniki plačajo najmanj 10 gl. enkrat za vselej, ne pa 10 gl. na leto.

obéh omenjenih krajih razstave učil; obširni poduk o teh razstavah je na drugem mestu.

(Mestno starešinstvo gorliško) je te dni sprejelo popolnoma novo notranjo organizacijo. Ker ta nova organizacija dosti stane, je bila proti njej živa opozicija, posebno pa so nekateri proti tem, da bi g. F. postal sopet mestni tajnik. Vse kaže, da bo v Gorici še nekoliko viharja. Kakor se sliši, dela starešinstvo močno na to, da Gorica postane zdravilni kraj, k tej svrhi se je osnovalo posebno društvo in starešinstvo hoče denarno podpirati društvo, ki bi v Gorici napravilo kopelji.—Več o naših mestnih zadevah morda uže prihodnjič.

(Mirnost in enerzija moža.) V Trstu prebiva gospod, kateri je zaradi svoje odločnosti vedno na pravem mestu, nobena še tako strašna reč ga ne vznemiri, uže od mladih nog vaje v domačih gozdih raznih dogodajev, ga je prednost in ženij nekako izsolali da, naj se zlomi voz, ali je treba velikanski hloed naložiti, vedno je le sam vse opravil, da se je bilo čuditi i. skoraj neverjeten je bil pogum mladega dečkota. Njegov pogum ga ni še zapustil in ne davno rešil je življenje svojemu sosedu tudi le z enerzijo in srčnostjo. Bilo je v jutro rano, ko 22 letnega mladenča zadene mrtvoud, zvali se, oči so mu otemnele sape njima skoro nič več, ko to sliši, plane kviško, le potrebno oblečen skoči k sosedu, zgrabi uže mrtvega, trese ga, zaukazava krogstoječim zdaj vode, zdaj josiha, zdaj zopet kaj družega, kakor bi bil iz zapisnika bral, vse je tekalo, vse se gibalo in glej, po dolgem trudu mladenč začne dihati in oživi. Slava možu, živio g. St. Dolenc universalni ženij!

(Nova telegrafjska postaja). 18. t. m. se je odprla nova brzozjavna postaja v Lovrani na Istrijskem.

(Jubijanski škof, dr. Pogačar) bode v kratkem prišel v Gorico, kder bo posvečen po gorliškem nadškofu.

(iz Krškega) na Dolenjskem se nam poroča, da je pretek. saboto 17. t. m. popoldne po tamkajšnjih goricah silna nevihta razsajala, in da ste toča in lj. voliko škode naredila.

Zadeti so najlepši vinogradi v Krškem okraju; sv. Duh, Nova Gora, Sremic in deloma Trška Gora, v Kostanjovškem okraju pa slavnoznan Gadova peč in sosedne gorice. Unstran Savo na Stajerskem, je pa segnila po goricah Libna in Kresnem. V obče sodijo, da je pubrila toča obilo tretjino zlahtnega pridelka, kar je tem bolj obžalovati, ker smo računili letos na izvrstno kvaliteto. Grozdje je uže zdaj tako debelo in svitlo, ter bi clovek mislil, da ima v enem tednu dozoreti.— Oseplj je po Dolenjskem letos čezobilo družega sadja manje.

Poročilo

ob občnem zboru političnega društva „Edinost“ za Tržaško okolico pri sv. Ivanu 11. julyja.

(Konec)

O drugi točki: konačna določba o taboru govor Dolinar blizo tako: Vsa okolica želi tabor, tega sem sam tudi jaz prepričan, ker čujem glasove različnih kmetov, toda, gospoda moja, treba je, prej ko se bo tabor sklical, dobro premisliti in študirati točke, ktere se bodo postavile na dnevni red. Zraven pa jaz še ne spoznam za ugodno taborovanje in sem tega mnenja, da ako skličemo zdaj tabor, nam ga morda vlada še prepove. Razlogov za to imamo obilo in mnogovrstnih, ktere vse tukaj nemorem navesti. Nekteri bolj politiko poznajo, ko pri prosti kmet; treba je, da se poslušaj, kaj oni rečejo in nasvetujejo. Jaz predlagam naj se cela stvar izroči odseku 7mih udov, da preteltajo natanjčno vse potrebe in koristi, in potem še le poročajo odboru, da stvar izvrši.

Trobeč: Mi okoličani imamo veliko potrebo, da skličemo tabor, pa če ga nam vlada zdaj ne dovoli, ga nam ne bo tudi v bodoče.

Černigoj: Sramota je če stopimo v mestni zbor in vidimo, kako so naši poslanci zaničevani od Lahonov; treba je tabora da zahtevamo več poslancev in druge pravice.

Nadišek: Jaz se popolnoma vjemam z predlogom g. Dolinarja, poznam potrebo tabora ali vendar zaradi različnih uzrokov, kakor ugodnega časa i. t. d. sem zato, da se reč odseku izroči.

Nabergoj oddavši predsedništvo g. Nadišek-u, jame govoriti: Tudi jaz si vzamem prostost, da osebno nekaj govorim o taboru; poznam potrebo tabora v okolici; program ne bo pretiran, ker pa je tabor javni ljudski shod, treba bo reči na tanjko pretrosati, tam se bo moralo ljudstvu z številkami pokazati čudne razmere okolice.

Imamo še tudi po okolici nasprotnike; treba jih bo navdušiti, posebno one, kateri nam bi opozicijo delali, toraj jaz podpiram predlog g. Dolinarja, naj se voli en odsek, kateri bo pretresoval stvar in vse potrebno pripravil.

Trobeč: Tudi jaz sem tega mnenja bil, ali staviti je treba kak obrok in jaz sem zato, da se čez en mesec tabor skliče.

Dolinar: Ako hoče odsek zdatno študirati in mnenje okoličanov natanjko zvediti, treba je da porabi več ko mesec časa.

Primožič: Kakor jaz poznam okolico, ona je velika; treba je, da ta odsek govori prej z okoličani po vsih okrajih, da se mnenja zve in pravo stvar povdarja.

Nabergoj: Ker je predlog g. Dolinarja uže dosta podpiran, hočem ga dati na glasovanje.

Dolenec: Predno se glasuje nasvetujem, da se predlog g. Dolinarja na koncu tako spremeni, da se izroči stvar odboru in ne posebnemu odseku, ker odbor uže tako uživa zaupanje družtva in ker se navadno take naioge izročajo družtvenim odborom. Pri glasovanju je sprejet predlog Dolinarja, z dodatkom Dolenca enoglasno.

O tretji točki govori Dolinar: Naša pravila, kakor smo se prepričali, niso praktična; treba je toraj nekaj §§ spremeniti, in ker je stvar nujna, stavim predlog, naj se odboru naloži preuredba nekterih §§, katera preuredba se bo po tem veljavno sklenila na prih. obč. zboru;—ta predlog je bil zopet enoglasno sprejet. Kar je bilo uže pozno, je izostala zadnja točka: „posamezni predlogi“ ter se je odložila za prihodnjic in g. predsednik zaključil občni zbor ob 6 $\frac{1}{2}$ uri pop.

Poduk

nastran razstave učnih pripomočkov, ki se ima napraviti v Gorici in v Poreču o jesenskih počitnicah 1875.

I. Razstava bo obsegala: a) reči oskrbovalnice malih otrok in otroških vrtov, b) učne pomočke (učila) in šolska dela ljudskih učilnic, c) obrtniških in druž. strokovnih šol, d) zavodov za gluhoneme.

II. Od omenjenih učilnic in zavodov pričakuje deželna šolska oblastnija: A) Risarij, stavbenih in situacijskih ali pa kalupov. B) Učnih pomočkov, ki se na teh učilnicah uporabljajo. C) Izdelkov učenskih, ad A. Kar se tiče načrtov onih učilnic, želi e. k. deželni šolski svet videti zastopane samo take, kateri, v čemur koli si bodi, druge presejajo. Naslovi na kartonih, ki zaznamujejo narisano stvar, naj bodo prosti (kratki). V to vrsto spadajo tudi: oprava, mizo, skrilne pisnice, klopi, pisalniki itd. dotičnega učilnice, ktere reči, če so v katerem oziru zanimive, naj se pošljejo v naravni velikosti ali pa njihovi kalupi ali na kartonih narisane. Tako naj se tu ozir jemlje na: priprave za prezračevanje (ventilacijo), za kurjavo v šolah, na načine razsvetlevanja soban, na stranišča, posode za vodo učencem namenjene, na kopalne naprave za otroke v varovalnicah in šolah, na črnilnike, svinčnike, in pisniške ročnike, in na naprave za pisanje ali risanje. ad B. Učila so knjige ali drugi učni pripomočki. Bukve, ki so vpepljene v učilnicah, ali ktere se imajo nasvetovati, da bi se vpepljale, pošljejo dotični založniki ali pisatelji sami na razstavo. Tako pošljejo lahko tudi družtva, ktera izdajajo knjige v razštrjanje ljudske omike, ali knjige mladini ali posebnim vrstam ljudi v poduk in izpodbudek—zadevna svoja dela ali zaznamke (kataloge) že iz danih knjig. Kar se tiče druge vrste učil, štejejo se k njej posebno taka: 1.) kateri je namen, učenecem uk zljajšati, n. pr. priprave za prvotni poduk o čitanji, računске priprave, priprave za polajšavo pri nauku o muziki i. dr. t. r., ali 2.) taka, ktera imajo služiti v to, da se učenci po ogledovanji stvari same ali po kalupih in podobah napeljujejo, da si dotično reč mislijo prav tako, kakor je, 3.) priprave za polajšavo vzajemnega poduka: V to troje vrst spadajo: a) Veronauk: verske podobe; b) branje: tabele, metode in abecede, predalčki za črke; c) pisanje: metode in kalupi; d) računске priprave, sistem utěž in mér, aritmetika obrnena na praktično življenje, tabele za uteže in mére, zbirke utěž in mér; e) zemljepisje in zgodovina: ilustracije k zemljepismu in zgodovinskemu uku, nazidne tabele, reliefni zemljevidi, atlanti, zemeljske krogle, telurji in lunarji; f) risanje in zidarstvo: predloge vsake vrste za risanje, kalupi stavbni; g) prirodoznanstvo: zbirke prirodoznanskega orodja, podobe i. t. d. za prirodoznanski poduk; h) talovadstvo: orodje za nauk o plavanji, skerb za zdravje; i) pripomočki za začetni poduk o kmetijstvu; k) o obrtnijstvu; l) poslednjič gredó v to vrsto učila specialnih zavodov n. pr. zavodov za gluhoneme, slepe itd. ad C. Na vsakem izdelku kterega učenca (učenke) naj bode razkazano ime in starost njegova, koliko časa v šolo hodi, in pa potrditev šolskega ali zavodnega voditelja, da so namreč predomenjene reči resnične. Dalje naj bode zaznamljena šola (ali zavod), od ktere delo je prišlo—s pridevkom, je li šola državna, občinska ali privatna; ali jo vzdržuje kaka verska ali svetna družba; ali je eno-ali večrazredna in koliko razredov da ima. Pisme knjižice in risarije naj imajo prost zavitek. Med deli gré pričakovati tudi ženskih del, ki se v šoli učé; del iz gluhonemice in vseh družih v vrsto šol za posebne predmete spadajočih učilnic.

III. Učilničarji ali založniki, kateri se hočejo udeležiti učilne razstave v Gorici ali Poreču, naj se pri predsedništvu e. k. dežel. šolsk. svetovništva Goriskega in Istarskega v Trstu do 20. avgusta t. l. oglasé in napovedó, kakošne reči sub II. omenjenih vrst mislijo poslati v razstavo, bodisi v Gorico ali v Poreč, ali pa tudi na oba kraja. Na tiste, ki se pozneje oglasé, ne boče mogla ozirati se šolska oblastnija. Razstavne reči v Poreč namenjene naj se pošljejo (poštine proste) ondašnjemu e. k. okrajnemu glavarstvu pod napisom „Učilno-

razstavne reči za e. k. deželno šolsko svetovništvo Istarsko.“ „Vročé naj se e. k. namestništvu svetovalcu in okr. glavarstvu voditelju v Poreču. (Parenzo)“ Reči namenjene učilni razstavi v Gorici naj se oddajo pod napisom: „Učilno-razstavne reči za e. k. deželno šolsko svetovništvo Gorisko-Gradišćanko.“ „Vročé naj se e. k. okrajnemu šolsk. nadzorniku in glavnemu učitelju Francu Vodopivec-u na e. k. učiteljskem izobraževališči v Gorici (portofrei).“

IV. Posebnemu odboru e. k. deželnega šolskega svetovništva za Gorisko in za Istro bode skrb, da se učne reči v Gorici in Istri primerno razstavijo. Razstavljene reči se bodo razstavcem nazaj pošiljale na stroške posebnega v to namenjenega zaloga.

V. Reči za razstavo odločene morajo naj dalje do 15. septembra že biti odposlane, če ne, ne pridejo na razstavo.

VI. Vsak razstavec mora, keđer kaj na razstavo pošlje, razločno naznaniti, ali hoče, da se mu reči nazaj pošljejo, ali pa, da jih e. k. dežel. šolskemu svetovilstvu prepusti, da jih ono v javne namene porabi.

Pravila

pevskega družtva „Slavec“ v Gorici, osnovanega v spomin prihoda Njegovega Veličanstva, Franciška Jožefa I., v Gorico dne 4. aprila 1875. (Konec.)

§. 16. Arhivar.

Arhivar hrani družtvene muzikalije, ktere mora zaznamovati z družtvenim pečatom. Arhivar razpošilja pevajočim udom odločene napeve, kateri so družtvena lastnina; zato mora arhivar paziti, da se razposojene glaske ne pozgube.

Arhivar vodi inventar vseh družtvenih zbirk in je odgovoren za njegovo popolnost.

Pri konečnem računu mora arhivar predložiti inventar, da se pregleda.

§. 17. Poverjeniki.

Družtvo ima v vsakem večem kraji svojega poverjenika, kterega dolžnost je, skerbeti za to, da je vez mej središčem in posameznimi pevskega oddelki na deželi ozka in terdna.

Poverjeniki so po navadi pevovodje pevskega oddelkov po deželi.

Poverjeniki hrane izposojene muzikalije in so za nje odgovorni.

Poverjeniki smejo v svojem okraji prejemati letne doneske od udov, morajo je pa koj odposlati blagajniku.

Poverjeniki nasvetujejo odboru, ktere pevajoče ude naj oprosti letnine.

§. 18. Shodi udov.

Shodi ali zbori udov so dvojni: shodi pevajočih udov in glavni občni zbori.

Da se pevčem prihrane poti, naj se napovejo občni shodi pevajočih udov navadno o takih dneh, keđer so pevajoči udje zbrani pri glavnej pevske poskušnji.

Občni shodi pevajočih udov sklepajo:

- 1) o stroških, kateri pressegajo 50 gl.,
- 2) o nujnosti predlogov,
- 3) o važnosti nasvetov in pritožeb podpirajočih udov,
- 4) o veselicah.

Veljavno sklepa prišlo število sodelujočih udov. Nadpolovična večina odločuje.

Glavnim občnim zborom, pri katerih odločuje nadpolovična večina, so prideržana sledeča opravila:

1) Volitev odbora in potrebne dopolnitve volitve,

2) volitev 3 cenzorjev, kateri imajo pregledati konečni letni račun. Cenzor zamore postati le, keđer nij bil odbornik v preteklem letu.

3) sklepanje o nagradah in darovih,

4) predrugečenje družtvenih pravil.

5) imenovanje častnih udov,

6) sklepanje o nehanji družtva.

§. 19. Družtveno leto.

Družtveno leto se pričinja s 1. julijem 1875, od kterega dne naprej se imajo uplačevati letni doneski.

§. 20. Prepiri mej udi.

Pri prepirih o družtvenih zadevah si izvoli vsaka stranka dva razsodnika. Razsodniki si izvole izmej udov predsednika. Proti razsodbi teh razsodnikov nij apelacije.

§. 21. Nehanje družtva.

Družtvo neha, keđer od $\frac{2}{3}$ udov pri glavnem občnem zboru navzočih $\frac{3}{4}$ poterde, da ima nehati. Ako družtvo neha, se oberne vse njegovo premoženje v tisti namen, ki ga odloči glavni občni zbor.—

V Gorici 14. maja 1875.

Osnovni odbor.

JAVNA ZAHVALA.

Dne 12. julija t. l. pobila je toča samostanski vinograd, kterega sem bil zavaroval pred nekoliko dnevi pri „Minervi občni vzajemni zavarovalnici proti škodi po toči“. Omenjena zavarovalnica je skodo precej poštene in pravično precenila in uže danes odškodnino izplačala, za kar se njej oziroma njenemu ravnatelju za slov. dežele, gosp. Janezu Jereb-u srčno zahvalujem.

V Nazaretu na Štirkem dne 15. julija 1875.

O. Albert Pintar l. r. gvardijan.

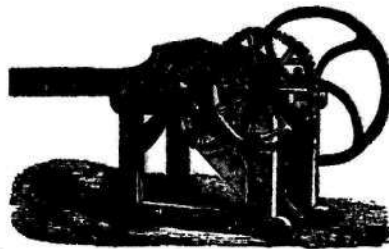
VOJSKE

sicer se ne bo tako brz, pač pa se nam že bliža čas žetve in

mlatve.

Mlatiči bodo dragi, to je gotovo, in se bodo vrh tega težko dobivali, žita pa bo, kakor kaže, mnogo, in ker se samo ne omlati, treba priskrbeti si že za časa drugih pripomočkov. Taki pripomočki so

ročne mlatilnice na cveke,

pri kterih ima troje, k večemu čvetero ljudi možkih ali žensk, opraviti, in kterih na vsaka dan 30 do 40 mernikov žita namlati. Pri tem je zrnje že očišćeno plev, klasje do zadnjega zrnja omlaćeno.

Teh mlatilnic je bilo lansko leto mnogo prodanih in kupci jih na vso moč hvallijo. Goniti in rabiti jih je prav lahko.

Lansko leto so se prodajale po 132 gld. 50 kr., letos pa je cena znižana na 115 gld. v Ljubljani.

Zato mislimo, da ne bo noben količkaj veči posestnik zamudil napraviti si tako koristno mlatilnice; če pa je eden sam ne zmore, naj si jo napravijo po dva, trije, štirje, tudi cele vasi ali občine skup. Da se že v enem letu splača, to je iz vsega tega gotovo vsakemu jasno. Dajó se tudi za plačo v obrokih

Vsi drugi poljski in kmetijski stroji se lahko dobé, ako se naroče.

Zaloga ročnih mlatilnic v Ljubljani je pri

Jož. Debevcu,

v Gradišci ob tržaški cesti hiš. št. 57.